

Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1

Olympiáda v českém jazyce 45. ročník, 2018/2019

Okresní kolo – řešení – II. kategorie

1. Příklad řešení:

a) *zaječí*

b) i. Homonymie je jev, kdy dva (z dnešního pohledu) spolu nesouvisející slovní tvary se zcela různými významy jsou psány a vyslovovány stejně.

ii. Tvar *zaječí* může být jednak tvarem přídavného jména *zaječí*, odvozeného od podstatného jména *zajíc*, a jednak slovesa *zaječít*.

c) Polysémie je jev, kdy má slovo několik významů, mezi kterými je patrná věcná a vývojová souvislost. Např. *zajíc* 1. „hlodavec s dlouhými ušima schopný rychlého běhu a kličkování“, 2. „bázlivý, ustrašený člověk“, 3. „nezkušený mladý člověk“.

Poznámka: Homonymie a polysémie se mohou týkat i prvků jiných jazykových rovin, nejen roviny lexikální (např. morfémů nebo syntaktických konstrukcí). Takto široké a přesné řešení ale od soutěžících nevyžadujte.

Bodování:

a) Za náležitý slovní tvar – 1 bod.

b) i. Za výstižnou definici homonymie – 1 bod.

ii. Za výstižně vysvětlený příklad – 1 bod.

c) Za výstižné vysvětlení polysémie – 1 bod;

za vhodný příklad – 1 bod.

Celkem tedy max. 5 bodů.

2. Příklad řešení:

a) i. *švestky, hřebíky, tělesa, starostové,*

ii. *vesnice, koupaliště,*

iii. *nůžky, záda, housle, nebesa.*

b) i. Jde o podstatná jména ve tvarech množného čísla, které se liší od tvarů jednotného čísla.

ii. Zadaný tvar slova může být tvarem jak jednotného, tak i množného čísla.

iii. Jde o podstatná jména pomnožná, mající pouze tvar množného čísla.

c) i. *vozy*, ii. *lvice*, iii. *Vánoce*

Bodování:

a) Za všechny správně zařazené slovní tvary – 3 body, za každý špatně zařazený slovní tvar odečtete 1 bod, záporné body neudělujte.

b) Za každou vhodně charakterizovanou skupinu – 2 body, za dvě vhodně charakterizované skupiny – 1 bod.

c) Za tři správné příklady – 2 body, za dva správné příklady – 1 bod.

Celkem tedy max. 7 bodů.

3. Příklad řešení:

- a) Význam časový – vedlejší věta příslovečná časová, význam podmínkový – vedlejší věta příslovečná podmínková.
b) Význam podmínkový; *jestliže, pakliže, -li, pokud*

Bodování:

- a) Za správné určení obou významů a obou vět – 2 body, za správné určení jednoho významu a jedné věty – 1 bod. (Poznámka: 1 bod udělte i v případě, že soutěžící určí správně pouze dva významy, nebo pouze dvě věty.)
b) Za uvedení správného významu – 1 bod.
Za uvedení tří vhodných spojek – 1 bod.
Celkem tedy max. 4 body.

4. Příklad řešení:

- a) *plakat: bédovat, hořekovat, lkát, štkát*
smát se (nahlas): řáchat se, řehonit se
mračit se: chmuřit se, kabonit se
usmívat se: culit se, uculovat se
spát: hnípat, chrápat, chrnět, chrupat
b) *prohýbal se, řval, řičel, mlátil se, válel se, slzel, omdléval, vyprskl, pukl...*

Bodování:

- a) Za čtrnáct správně zařazených sloves – 7 bodů, za každé chybně zařazené sloveso odečtete 1 bod. Záporné body neuděluje.
b) Za pět vhodně uvedených sloves – 2 body, za čtyři vhodně uvedená slovesa – 1 bod, za méně sloves – 0 bodů.
Celkem tedy max. 9 bodů.

5. Příklad řešení:

- a) *uplá; upl*
b) *upnutá; upnut*
c) Při vytváření uvedeného slova bylo jako základ použito namísto přičestí trpného přičestí činné/minulé, navíc toto přičestí činné/minulé nebylo utvořeno náležitě. (Náležitý tvar přičestí činného/minulého je *upnul*. – Nevyžaduje se.)
d) *těsná, přiléhavá*

Bodování:

- a) Za správně uvedené tvary – 1 bod.
b) Za správně uvedené tvary – 1 bod.
c) Za vhodně a plně formulované zdůvodnění – 2 body, za částečné zdůvodnění – 1 bod.
d) Za dvě vhodně uvedená synonyma – 1 bod.
Celkem tedy max. 5 bodů.

Celkem maximálně 30 bodů.

Slohový úkol

Hodnoťte:

A. slohovou úroveň textu, zejména:

- dodržení tématu a formy, je-li stanovena
- nápaditost a originalitu zpracování
- celkovou výstavbu a členění textu, jeho plynulost a návaznost
- vhodný výběr jazykových prostředků přiměřeně ke stylu textu – posuzujte celkový výběr prostředků lexikálních, tvaroslovných a syntaktických, funkčnost volby spisovných a nespisovných prostředků
- větnou stavbu přiměřenou stylu textu

B. jazykovou a pravopisnou správnost projevu, zejména:

- pravopisnou správnost včetně dodržování pravidel interpunkce
- znalost kodifikace ve všech jazykových plánech – v hláskoslovném, morfologickém, lexikálním i syntaktickém plánu

Bodování části A): 0–10 bodů.

Bodování části B): 0–10 bodů.

Celkem tedy maximálně 20 bodů. Využijte celého bodového rozpětí.